

[Glønborg]

som har medvirket til, at sådanne uddannelser er kommet på benene. Og da jeg så hørte, at kulturministeren på regeringens vegne gjorde klart, at de problemer, der peges på her, ville blive løst, tænkte jeg: Nej, så er der vel egentlig ingen grund til, at Folketinget skal sætte en dato på og sige, det skal være her og nu. Jeg har megen tillid til, at regeringen vil skabe en fornuftig ordning på dette område, og at denne ordning vil være aftalt med de mennesker og organisationer, som hidtil har stået bag uddannelsen.

Derfor vil jeg også slutte med at sige, at dette forslag synes jeg egentlig vi udmærket kan undvære.

Stillinger (SF):

Allerførst vil jeg sige tak til samtlige ordførere for den gribende enighed om forslaget. Ikke at man vil støtte det, men intentionerne bag ved det, nemlig at man skal have overført disse uddannelser fra Kulturministeriet til det sted, hvor de selvfølgelig hører hjemme, nemlig Undervisningsministeriet. Det er vi altså alle sammen enige om.

SF's problem er, at der skal sidde et udvalg, som så skal afgive en betænkning, eller hvad det nu kan være. Nu er datoen blevet 1. maj 1989. I det første udkast står der den 11. januar, og man må nok forvente, at der går ½ år, 1 år eller 2 år mere, inden dette udvalgsarbejde bliver færdigt – udvalg kan jo godt sidde længe en gang imellem. Når udvalget er færdigt med sin betænkning, eller hvad det nu bliver, skal det jo indbindes flot og sendes ud til alle de interesserede parter, og så går der vel igen et par år eller tre, inden man bliver enig om, hvad man så skal gøre.

Men problemet er, at der i dag på landbrugsskolerne går teknikerelever, som hver dag må betale penge for at få lov til at tage en uddannelse, og for dem er det altså lidt irriterende at skulle afvente alle disse udvalg, kommissioner osv., inden de kan få en uddannelse gratis.

Jeg synes, det virker, hvis jeg må bruge udtrykket, lidt fejt over for de stakkels landbrugsteknikerelever, at man ikke bare gennemfører dette beslutningsforslag, for det ville faktisk ikke være noget stort problem at gennemføre dette forslag. Det kan gøres rent teknisk, og ministeren kan gøre det stort set uden at fortælle os ret meget om det. Det vil ikke koste noget, det er vi

ret sikre på, men det kan hjælpe en masse mennesker, som går på landbrugsskolerne i øjeblikket.

Men lad os nu se, hvad der sker, og håbe på, at det udvalgsarbejde, der pågår i øjeblikket, ikke bliver en syltekrukke, og at man får ordnet problemerne så hurtigt som muligt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

16) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 63:

Forslag til folketingsbeslutning om mærkning af kræftfremkaldende stoffer.

Af Dorte Bennedsen (S) m.fl.
(FremSAT 14/2 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Jeg vil gerne takke forslagsstillerne for fremsættelsen af forslaget, fordi vi derved får lejlighed til en lidt mere grundig drøftelse af de spørgsmål, der drejer sig både om mærkning af kræftfremkaldende stoffer og om mulighederne for ved hjælp af renere teknologi i det hele taget at bortskaffe en række af disse stoffer.

Forslaget har givet mig anledning til at dykke nærmere ned i spørgsmålet og bl.a. søge at danne mig en mere præcis opfattelse af status på området med henblik på at få svar på følgende mere generelle og overordnede spørgsmål: Hvad har vi gjort? Hvilket løbende arbejde foregår der? Hvilke problemer er uløst? Hvordan

[Miljøministeren]

tackler vi forholdet til EF, og hvad kan vi gøre med renere teknologi osv.?

Jeg må konstatere, at jeg ikke er i stand til at stille med en sådan status i dag, hvad der måske ikke kan undre. Men jeg har forespurgt, hvornår man vil være i stand til at give en sådan mere overordnet status for området, og har fået oplyst, at man vil kunne det så betids, at jeg kan fremsende den til Folketingets Miljø- og Planlægningsudvalg omkring 1. september 1989. Og jeg synes, at vi på basis af et sådant statusnotat skal prøve at diskutere, hvilke initiativer vi anser for de vigtigste, hvad der er de mest hensigtsmæssige, og på hvilken måde vi skal gribe tingene an. Hvordan selve drøftelserne i øvrigt skal foregå i forbindelse med oversendelsen til Miljø- og Planlægningsudvalget, synes jeg vi skal diskutere, når vi ser, hvad dette statusnotat rent konkret vil indeholde.

Jeg er derfor enig med den del af forslaget, der omhandler en fornyet kortlægning af området, også fordi vi må konstatere, at kortlægningen på dette område fra 1984 ikke er specielt brugbar. Det var altså også mit problem i forbindelse med besvarelsen i dag, at det er helt åbenbart, at vi trænger til at gå dybere ned i spørgsmålet. Men jeg synes også, at vi skal supplere den kortlægning, der foreslås i selve beslutningsforslaget, med det lidt bredere syn, jeg har forsøgt at anlægge her i de indledende betragtninger, og det synes jeg bør indgå i et statusnotat, sådan at vi måske kan nå frem til, at vi ikke håndterer dette spørgsmål, som vi måske har været lidt tilbøjelige til, stykkevis og delt, men prøver på at danne os en mere overordnet fornemmelse af, hvilken strategi vi skal anvende. For som jeg skal vende tilbage til senere, handler det faktisk om, hvilken strategi der er den mest hensigtsmæssige med henblik på at opnå nogle resultater i EF-sammenhæng.

Dernæst skal jeg prøve at gå mere konkret ned i spørgsmålet om de 34 stoffer, som er omtalt i selve forslaget. Og her tager jeg udgangspunkt i den kortlægning, vi har fra 1984, og som vi nok kan konstatere ikke er præcis gældende i dag, men hvis oplysninger vi altså nu prøver at få opdateret en række af. Jeg vil dele de 34 stoffer, der er forslået, i tre grupper. Den første gruppe består af 10 stoffer, som forekommer i mængder på mere end 10 kg i Danmark. Den anden gruppe består af 6 stoffer, som forekommer i mængder på 1-10 kg i Danmark: Den

tredje gruppe består af 17 stoffer, som forekommer i mængder på mindre end ½ kg i Danmark, og et 18. stof, som forekommer i en mængde på under 1 kg. Vi kan altså godt finde ud af, hvor meget vi anvender disse stoffer i dag, og dermed måske få en slags indikation af, hvad det er, vi skal sætte ind over for først.

Af den første gruppe, som altså var de stoffer, der forekommer i mængder på mere end 10 kg i Danmark, forhandles der i EF allerede om mærkning af de seks. Heraf er de fem på gruppe 1-listen, som er nævnt i bilaget. Det er asbest, arsen pentoxid, stenkulstjære, nikkel, nikkel oxide og carbontetrachloride, det vil altså sige, at de fem er på gruppe 1-listen. Det betyder ifølge IARC, at der er tilstrækkeligt bevis for, at stofferne er kræftfremkaldende hos mennesker. EF har derfor givet dem høj prioritet i forhandlingerne. Det 6., beryllium, er på liste 2 A. Det er altså de seks ud af de ti, som vi anvender mere end 10 kg af, som allerede forhandles i øjeblikket. De resterende fire stoffer af denne gruppe er blandt de stoffer, som Miljøstyrelsen vil fremsende forslag om mærkning af til EF. Det er chrom trioxide fra gruppe 1, cadmium oxide og Dibenz (a,h) anthracene fra gruppe 2 A og bly subacetate fra gruppe 2 B, og det betyder altså, at de sandsynligvis eller muligvis er kræftfremkaldende hos mennesker. Det vil altså sige, at blandt de ti stoffer er de seks allerede under forhandling i EF, og de resterende fire er Miljøministeriet i gang med at fremsende forslag om mærkning af til EF.

I den næste gruppe, den mellem 1 og 10 kg, forhandles to af de seks stoffer fra gruppe 1 allerede i EF med høj prioritet. De fire øvrige stoffer – nu skal jeg lade være med at kaste mig mere ud i, hvad det er for nogle – er fra gruppe 2 B, og de er med i Miljøstyrelsens overvejelser af, hvilke kræftmærkningsforslag der skal fremsendes til EF. Det vil altså sige, hvis jeg skal repetere: Vi har 6 af den første gruppe, som allerede forhandles i EF, og som er på gruppe 1-listen, og vi har 4 fra den første gruppe, som er blandt de stoffer, Miljøministeriet vil overveje, og i den næste liste blandt de seks forhandles 2 allerede, og 4 er med i vores overvejelser, som vi vil fremsætte. Arbejdet med de stoffer, som forekommer i mængder mellem 1 og 10 kg eller over 10 kg, er således allerede i gang enten i EF-regi eller i Miljøstyrelsen.

[Miljøministeren]

Hvad angår de resterende atten, som altså forekommer i ringe mængde i Danmark, mener jeg, det er tvivlsomt, om de opfylder betingelserne for at anvende sikkerhedsklausulen, fordi den jo indebærer, at der skal være en særlig fare for mennesker eller miljø, og det er diskutabelt, når de anvendes i så ringe mængde i Danmark, som de gør, men det kan vi jo diskutere og gå nærmere igennem under udvalgsarbejdet.

Under alle omstændigheder er de stoffer, som altså omhandler de resterende seksten, mærket med advarslen: »Mulighed for varig skade på helbred«. Der er altså ikke tale om, at de ikke mærkes overhovedet; de mærkes bare på en anden måde end de første 18 stoffer

Herudover er jeg i færd med at undersøge de juridiske muligheder for, at Miljøstyrelsen udgiver en liste med vejledende status over de stoffer, der er fremsendt som danske mærkningsforslag, og en sådan liste kan jo i givet fald fungere, indtil stofferne er optaget på listen over farlige stoffer efter at have været behandlet i EF. Det mener vi godt kan lade sig gøre, og vi mener også, det kan lade sig gøre, uden at man er i strid med direktivet, og en sådan diskussion om en vejledende liste vil vi drøfte med Kommissionen fredag den 17. marts.

Det er klart, at den ikke er bindende på samme facon, men den kan alligevel få virkning, fordi den jo er en effektiv vejledning for flertallet af producenter og importører, som ikke selv har ressourcer og muligheder for at vurdere, hvorvidt et stof skal mærkes eller ikke.

Herudover vil jeg gerne sige, at der på sidste møde i EF, som jeg allerede har redegjort for, fra italiensk side blev stillet forslag om, at virksomheder og importører skal indberette, hvilke mængder kræftfremkaldende stoffer der produceres, sendes ud i miljøet og sendes på markedet til forskellige anvendelser, samt hvordan disse stoffer bortskaffes. Det siger sig selv, at vi fra dansk side støttede dette forslag, og EF-Kommissionen tilkendegav endvidere, at man som led i programmet »Europa mod kræft« var i færd med at se på mulighederne for at etablere en sådan indberetningsordning som foreslået fra italiensk side, og derfor vil vi nu systematisk følge dette arbejde op, sådan at der lægges et pres på Kommissionen i denne sammenhæng.

Men jeg synes også, at vi i forbindelse med statusnotatet og de drøftelser, jeg håber det vil give anledning til i Miljø- og Planlægningsud-

valget, skal diskutere den beslutningsprocedure, der er i EF-direktivet for mærkning af de farlige stoffer, og som jeg må indrømme efter den erfaring, jeg har fået det sidste halve år i forbindelse med dette arbejde, ikke forekommer mig særlig hensigtsmæssig.

Direktivet fastslår jo, at den endelige beslutning om mærkning af alle farlige stoffer kun kan træffes af den tekniske tilpasningskomité. Det vil sige, at den sædvanlige procedure er, at medlemslandene fremsender deres forslag til mærkning af farlige stoffer til Kommissionen med henblik på drøftelse i den tekniske tilpasningskomité, hvor de behandles, når Kommissionen sætter dem på dagsordenen. Indtil komiteen har truffet beslutning om mærkning af et givet stof, har producenter og importører pligt til at vurdere, om stoffet efter direktivets regler skal mærkes, og i givet fald foretage en sådan mærkning.

De enkelte medlemslande har ikke kompetence til at fastsætte en endelig mærkning, men de skal alligevel føre tilsyn med, at producenter og importører lever op til den forpligtelse, der er til at mærke korrekt efter direktivet.

Som man kan høre, virker det som en temmelig uhensigtsmæssig procedure, og i hvert fald medfører det, at vi ikke har den ønskede indflydelse på, hvad der foregår på dette område, fordi det er andres planlægning af ressourcerne, der ender med at bestemme, hvad der er vigtigt, og hvad der ikke er vigtigt.

Det betyder også, at vi ved f.eks. at bruge sikkerhedsklausulen på de 17 eller 18 stoffer, som vi anvender mere end 1 kg af, presser nogle mindre farlige stoffer frem hen over nogle mere farlige, for de 18 stoffer, jeg taler om her, var jo ikke liste 1-stoffer, men liste 2-stoffer. Hvis vi bruger sikkerhedsklausulen på liste 2-stofferne, fordi de ikke er med, mens det andet arbejde er i gang, så presser vi det foran farligere stoffer, og det synes jeg er en diskussion, vi er nødt til meget regulært at tage. Ved at bruge sikkerhedsklausulen på nogle mindre farlige stoffer risikerer vi altså at lade dem gå foran dem, der er mere farlige, og det kan jo alt andet lige ikke være det, vi ønsker.

Derfor synes jeg, at vi i forbindelse med det omtalte statusnotat også skal tage diskussionen om, hvordan vi skal håndtere disse EF-spørgsmål på en mere hensigtsmæssig måde. Under alle omstændigheder synes jeg altså ikke, det

[Miljøministeren]

sker på en tilfredsstillende måde i øjeblikket, og jeg vil derfor meget gerne have en politisk drøftelse af, hvordan vi kan tilrettelægge dette arbejde bedst muligt.

Ole Bernt Henriksen (KF):

Dette er en af de lejligheder, hvor man glæder sig umådelig over at være på samme side som ministeren, idet man uden brug af vanskelige og halsbrækkende fremmedord kan henvise til og takke for ministerens fremragende redegørelse.

Jeg skal kun gøre den bemærkning, at jeg på linje med ministeren anerkender de gode intentioner i forslaget, og at jeg som ministeren glæder mig til, at vi skal tale om det i udvalget. Dermed kan jeg tilslutte mig ministerens bemærkninger om forslaget i øvrigt.

Gade (SF):

SF støtter forslaget, som det er fremsat af Socialdemokratiet. Det vil sige, at vi støtter begge temaer, både at der er brug for en kortlægning – og det kan for min skyld gerne blive til et statusnotat – og også den første del, som der jo gøres mest ud af i forslaget, nemlig om mærkning.

Jeg vil gerne knytte den kommentar til mærkningen, at det, Socialdemokratiet foreslår om disse stoffer, er at bruge sikkerhedsklausulen i EF-direktivet, og på den baggrund forstår jeg ikke umiddelbart, at regeringen nu siger, man ikke vil bruge sikkerhedsklausulen, for det må være det, ministeren sagde. Men nu får vi altså et statusnotat til september, og så må vi se nærmere på det. Det drejer sig jo om en sag, vi har diskuteret før, for at sige det mildt; vi har diskuteret denne sag i vel 2-3 samlinger, så det er ikke nogen verdensnyhed, der her lanceres. Derfor kan man ikke helt frigøre sig fra den tanke, at et statusnotat den 1. september er lidt af en udsættelsesmanøvre for selve mærkningsdelen, altså ikke for den anden del, idet det kan være meget fornuftigt at få en noget mere samlet beskrivelse af situationen, men for mærkningsdelen.

I øvrigt forstod jeg på ministerens redegørelse, at man i ministeriet mener, at det, der kan give os anledning til at bruge sikkerhedsklausulen i direktivet, er en betragtning om, hvor meget vi bruger af stofferne. Det er måske noget, vi skal arbejde lidt på i udvalget for at se, om det kan holde. Jeg skal ikke gøre mig klog på det, men jeg stiller mig lidt undrende over for, om

det eneste kriterium, vi kan bruge for at anvende sikkerhedsklausulen, er, hvor store mængder vi bruger. Jeg synes, man måtte kunne lade det afhænge af giftigheden og af, om stofferne er på markedet. Endelig er det et spørgsmål, om det er bevist. I bilaget til forslaget henviser Socialdemokratiet til, at man faktisk anser det for at være sikkert, at stofferne er kræftfremkaldende. Kan vi henvise til dokumentation, så mener jeg, det er en simpel sag for os, uanset hvor store mængder vi bruger, at bestemme, at vi skal bruge sikkerhedsklausulen.

Jeg vil egentlig gerne have forklaret, hvorfor ministeren svarer ud fra en helt anden tankegang, end at det er mængden, der i sig selv giver os ret til at bruge sikkerhedsklausulen. Et af ministerens problemer er vel den procedure, som ministeren mod vores råd og imod vores ønske lavede i opløsningsmiddelsagen; det er vel den, der spøger her.

Jeg mener, at en af de måder, hvorpå Danmark kan præcisere, at vi synes, at EF's beslutningsproces er uheldig, fordi beslutningen om, at noget skal mærkes eller ikke, foregår langt væk fra demokratiet nede i tekniske tilpasningskomiteer, er ved bare at mærke stofferne. Man kan sige, at det er sådan lidt provokerende. Javel, men jeg synes, vi ærligt skal vise vores politik på dette her område ved at mærke, også selv om det er provokerende, fordi det er en af måderne at få synliggjort disse problemer på, også i forhold til de andre lande i EF.

Jeg forstod, at der i gruppe 1 var en del stoffer, man overvejer at mærke. Hvorfor er man ikke nået videre i ministeriet med hensyn til de overvejelser i den forstand, at vi allerede tidligere har beskæftiget os med nogle af disse stoffer? Hvorfor kun overveje det nu her ved førstebehandlingen? Det kan være, det er noget, vi kan finde ud af undervejs under udvalgsbehandlingen. Jeg kan ikke frigøre mig fra en vis bekymring for, at der ikke er foregået så meget i ministeriet, selv om vi har haft disse forslag liggende i realiteten i lang tid.

Jeg mener altså, der er god grund til at foretage mærkning, og jeg mener, det kan være en helt udmærket sag, også selv om det giver nogle konflikter i forhold til EF, at vi mærker.

Hanne Severinsen (V):

I Venstre kan vi ikke støtte forslaget om at bruge sikkerhedsklausulen. Jeg vil i øvrigt tak-

[Hanne Severinsen]

ke for den meget detaljerede redegørelse, vi fik fra miljøministeren. På baggrund af den redegørelse kan ingen komme og påstå, at der ikke sker noget på området, og at regeringen ikke tager initiativer. Men det er også godt, at man samtidig gør sig nogle overvejelser om, hvordan man bedst kommer frem til det, der selvfølgelig må være formålet, nemlig at sikre, at der ikke bliver brugt stoffer, som er kræftfremkaldende.

At bruge sikkerhedsklausulen nu virker ikke gennemtænkt. Jeg synes, ministeren gav nogle vigtige argumenter for, at man skal lade være, og at man hellere skal satse på at se på det i en helhed, også i forbindelse med renere teknologi. Jeg synes også, det er meget vigtigt, at man, når man finder frem til, at nogle stoffer er kræftfremkaldende, samtidig gør sig nogle overvejelser om risikoen, for den er selvfølgelig ikke den samme, hvis der er tale om meget små mængder, som hvis der er tale om store mængder. Farlighed er jo noget relativt, og det synes jeg det er vigtigt at vi kommer nærmere ind på.

Men jeg skal selvfølgelig i øvrigt ikke gå ind på alle de 34 stoffer. Jeg synes, ministeren har redegjort meget udmærket for sagen nu, og jeg ser med sindsro frem til, at der kommer en samlet redegørelse senere på året.

Ernst B. Schmidt (FP):

Fremskridtspartiet er ikke uinteresseret i forslag om mærkning af kræftfremkaldende stoffer, men vi vil være sikre på, at der bliver gjort det rigtige på området. Vi er meget nervøse, hver gang der bliver råbt op om, at det og det er kræftfremkaldende. Efter vores overbevisning ser det ud, som om man kan få kræft af næsten alting, og det fører til, at vi måske en gang imellem har lavet det, der hedder en hovsaløsning.

I dette forslag er der flere forskellige stoffer, der betegnes som kræftfremkaldende, f.eks. asbest. Om det findes der en særlig bekendtgørelse, hvis følger vi har kunnet læse en del om i aviserne, hvorved vi er blevet klar over, at den nok kan betegnes som en hovsaløsning.

Men vi er som alle andre interesseret i at være med til at bekæmpe kræft, også når det gælder anvendelse af kemikalier, således at man ikke udsætter sig for unødigt risiko.

Jeg forstod, at ministeren gerne vil være med til en drøftelse i udvalget. Derfor vil jeg citere fra Jyllands-Posten i dag, hvor der under over-

skriften: »Efterlysning: Samarbejde om miljø« står følgende skrevet af Philippe Grandjean:

»Vi er nødt til at samarbejde om at løse miljøproblemerne, skriver professor, dr. med. Philippe Grandjean, Odense Universitet. Vi har ikke råd til at bruge 1 mia. kr., hver gang politikerne bliver opmærksomme på et nyt miljøproblem. Men så må forskere, myndigheder og politikere arbejde sammen og ikke nøjes med at tale gennem avisernes overskrifter.«

Det tror jeg at både politikere og andre kunne lære noget af, og jeg kan ikke lade være med at tænke på, at når man nu fremsætter et forslag til folketingsbeslutning om mærkning af kræftfremkaldende stoffer, vil enhver i dette land sige: Jamen det er da ganske rigtigt; det skal vi da have gjort osv. Så er spørgsmålet bare hvordan. Man skal i hvert fald ikke også være angstfremkaldende.

Vi glæder os til at drøfte forslaget i udvalget, og hvis det går i den retning, som vi mener et sådant forslag skal gå, vil vi også støtte det.

Larsen-Ledet (RV):

Da mit partis ordfører i denne sag, fru Marianne Jelved, ikke kan være til stede, skal jeg forsøge på hendes vegne at læse den tale, der var tiltænkt at indgå i denne debat.

Ved førstebehandlingen af Socialdemokratiets forslag i forrige samling sagde den radikale ordfører, fru Marianne Jelved, at vi ville gå ind i spørgsmålet om, hvilke stoffer der i særlig grad bruges her i landet, og i hvilke sammenhænge, for så at træffe bestemmelse om, hvordan vi skal tage fat.

Vi er tilfredse med, at ministeren tager fat på spørgsmålet, hvad hun har sagt hun vil.

I Miljøministeriet arbejder man med sagen, og der indgår en prioritering, og det forventes, at 7-8 stoffer mærkes allerede nu, og arbejdet med mærkningen sker løbende.

De 34 stoffer, som foreslås mærket, mærkes allerede nu med advarslen: »Mulighed for varig skade på helbred«. Der følger en brugsanvisning med, så brugerne af disse stoffer advares om, at stofferne er kræftfremkaldende.

Vi afviser forslaget, da intentionerne i forslaget allerede er i færd med at blive opfyldt.

Glønborg (KRF):

Naturligvis er vi alle glade, når der er nogen, der interesser sig for vores alle sammens sund-

[Glønborg]

hed, og derfor kan man da kun være glad for, at nogle har taget initiativ til at få sat nogle advarsler på, hvor der er behov for det.

Men vi kender også alle sammen det gamle ord om den, der råbte: »Ulven kommer« lidt for tit og derfor ikke blev hørt, da der var brug for det.

Jeg må erkende ligeud, at af de stoffer, der nævnes her, har jeg et meget overfladisk kendskab til nogle få og slet intet kendskab til de fleste af dem. Derfor er vi nødt til at bygge på undersøgelser foretaget af fagfolk, og vi er klar over, at vi skal lytte til flere fagfolk på området, før vi kan træffe politisk fornuftige beslutninger.

Så kan man selvfølgelig altid diskutere, om det er enkeltpartier i Folketinget, der har til opgave at finde lister som disse frem, eller om vi skal sige, at det stoler vi trygt på at de ordner oven i Miljøministeriet.

Derfor lytter man naturligvis med megen interesse til, hvad miljøministeren siger til et forslag som det her. Jeg vil gerne sige tak til miljøministeren, fordi jeg har en tydelig fornemmelse af, at der i det ministerium arbejdes med megen ildhu for at finde ud af, hvordan man skal forholde sig til de forskellige stoffer.

Vi møder af og til i de her sager et spøgelse, der står lidt i baggrunden. Det er et, der holder til nede sydpå i nogle kæmpemæssige kontorer.

Vi har somme tider en fornemmelse af, at der sniger sig nogle synspunkter ind i EF-kontorerne, som går i lidt andre retninger end dem, vi går i, når vi interesserer os for befolkningens sundhed. Derfor er det altid godt med en opmuntring til Miljøministeriet og miljøministeren til ikke at lade sig skræmme af det, der besluttet sydpå. Vi skal gøre det på det her område, vi her i Danmark anser for rigtigt.

Man kan ikke lade være med, hver gang der kommer en sådan liste over stoffer, at sige: Hvad er egentlig kriteriet for, at et stof bliver udvalgt til at være et, man skal have hejst advarselssignaler imod?

Der er ingen tvivl om, at hver gang et eller andet nyt stof bliver opdaget, så rejser der sig interesse om det. Jeg kunne bare ønske, at vi havde haft noget, der hed advarselsmærkning, dengang i fjerne tider, da nikotin og alkohol dukkede op på markedet. Så kunne vi måske have fået nogle kraftigere advarselmærker sat på netop de to stoffer, som der ikke er nogen tvivl om

volder utrolig meget mere skade på befolkningens sundhed end de stoffer, der er nævnt her.

Det skal ikke være nogen undskyldning for ikke at gøre noget ved det her, men bare være en påmindelse om, at vi helst skal have proportionerne i orden, når vi snakker om problemerens størrelse. Derfor lyttede jeg med stor interesse til miljøministerens redegørelse for, hvor store mængder der faktisk eksisterer af disse stoffer i Danmark. Det skal vi også tage i betragtning, når vi vurderer, hvor meget det hæster med at mærke de enkelte stoffer.

Jeg er egentlig mest sindet at støtte mig til, at der foregår det, der skal foregå i den her sag, oven i Miljøministeriet.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg tror, det var hr. Gade, der sagde, at dette ikke var nogen ny sag, og det er jo unægtelig så sandt, som det er sagt.

I november 1986 fremsatte Socialdemokratiet forslag om mærkning af kræftfremkaldende stoffer. Vi gentog det i januar 1988, og nu har vi det til behandling her i marts 1989. Det er altså tredje gang, vi har det til behandling.

Når jeg nævner dette, er det, fordi en række ordførere, bl.a. hr. Glønborg fra Kristeligt Folkeparti, siger, at det går jo sin udmærkede gang. Det var der også andre ordførere der sagde. Det går sin gang, det vil jeg da indrømme, men om det ikke godt kunne gå lidt hurtigere, end vi hidtil har været vidne til, vil jeg da godt sætte et spørgsmålstegn ved.

Så vil jeg i øvrigt gerne takke ministeren, fordi jeg bag ministerens ord fornemmede en absolut positiv holdning til de problemer, der er rejst her. Det vil jeg gerne starte med at sige tak for. Jeg har selvfølgelig nogle lidt kritiske spørgsmål, men jeg vil gerne understrege, at jeg fornemmede, at ministeren har en positiv holdning til selve problemstillingen.

Jeg synes, det er glimrende, at vi også skal tage stilling til, om vi kan afskaffe en række af disse stoffer, erstatte dem med andre og mindre skadelige stoffer. Jeg synes, det er glimrende, at der kommer et statusnotat til september, var det vist, men det besvarer ikke for mig spørgsmålet om, hvorfor man ikke går i gang med en række af disse stoffer.

Nu var der mange tal i ministerens tale, men hvis jeg hørte ret, overvejer Miljøministeriet 8 stoffer. Man er i gang med forhandlinger om en

[Dorte Bennedsen]

række stoffer. Man overvejer 8 stoffer. Der er mit spørgsmål: Hvorfor overvejer man dette? Der er – det kan så være et svar til hr. Glønborg – faktisk ganske klare kriterier for, hvordan disse stoffer bliver udvalgt, altså i IARC's listeinddeling. De stoffer, man her overvejer, er umiskendeligt i henholdsvis gruppe 1 og gruppe 2 på IARC-listen. Derfor har jeg meget lidt forståelse for, at Miljøministeriet stadig sidder og overvejer i stedet for at tage initiativ til at få det rejst.

Jeg måtte forstå, at ministeren er positiv over for at få foretaget en ny kortlægning af forbruget i Danmark. Det er jeg glad for, for vi ved alt for lidt, og det kan jeg illustrere. Når ministeren siger, at 17 af stofferne anvendes der mindre end ½ kg af her i landet, vil jeg sige, at det er oplysninger, jeg har været på jagt efter, men ikke har kunnet få. Jeg har fået at vide, at det var produktionshemmeligheder, og hvad ved jeg, det kunne man ikke få oplysninger om.

Jeg har da også været inde på overvejelser om og kan måske godt dele hr. Gades bekymringer og overveje at sige: Jamen skal vi tage alle stoffer med, eller skal vi koncentrere os om dem, der er mest brugt? Men jeg har måttet give op. Jeg har ganske enkelt ikke kunnet få de oplysninger frem. Jeg går ud fra, at med en sådan kortlægning vil vi også kunne få at vide, i hvor høj grad stofferne bruges her i landet.

Ministeren var inde på nogle betragtninger omkring EF-Kommissionen, først og fremmest spørgsmålet om at drøfte en vejledende liste, og det forstår jeg ministeren skal drøfte her på fredag, var det vist, med EF-Kommissionen. Jeg vil meget gerne anmode om, at ministeren orienterer Miljø- og Planlægningsudvalget om resultatet af de drøftelser.

Jeg kan kun rose ministeren for at støtte det italienske forslag om, at der skal kræves oplysninger fra producenterne. Jeg kan dele ministerens, fornemmede jeg, også bag de rent faktisk sagte ord betydelige skepsis over for den procedure, der foregår i EF vedrørende disse ting. Det gjaldt også opløsningsmidlerne, vi drøftede for nylig. Disse ting afgøres i virkeligheden i en teknisk tilpasningskomité, hvor nationalstaterne og det politiske system ikke har en pind indflydelse. Jeg synes, at det er et overordentlig rystende og ubehageligt system.

Ministeren sagde, at hvis man skulle følge vores forslag, så skulle man bruge sikkerheds-

klausulen, og så ville man presse nogle mindre farlige stoffer frem i proceduren før de mere farlige. Ja, det kommer an på. Man kunne jo starte med at bruge sikkerhedsklausulen på de mere farlige og derved også sikre dem en behandling. Jeg synes, hvis jeg skal være helt ærlig, at argumentationen fra ministerens side omkring brugen eller ikke brugen af sikkerhedsklausulen var noget tyndbenet.

Jeg vil godt af ministeren høre, om spørgsmålet om de 8 stoffer, Miljøstyrelsen overvejer, og som figurerer i gruppe 1 og gruppe 2, ikke også kunne rejses over for EF på indeværende tidspunkt, fordi argumentationen og dokumentationen er så klar, som den er fra IARC's side.

Så har jeg nogle enkelte bemærkninger til et par af de andre ordførere.

Jeg takker for den ubetingede støtte fra SF's side. Jeg må sige, at Venstres bemærkninger ikke kom ganske bag på mig. Man ville under ingen omstændigheder, forstår jeg, bruge sikkerhedsklausulen. Jeg fandt nogle andre toner end dem, jeg havde hørt fra ministerens side. Det er nok så interessant. Det kommer ikke helt bag på mig. Jeg erindrer endnu den diskussion om EF-miljøpakken, vi havde for et par år siden, og Venstres holdninger dengang, så Venstres ordfører overrasker mig for så vidt ikke i dag.

Fremskridtspartiets bemærkninger om, at man kan få kræft af alting og asbest osv., finder jeg lidt ved siden af dette. Hr. Ernst B. Schmidts bemærkninger om asbest ændrer ikke ved, at asbest er kræftfremkaldende. Det, der var problemet, var, at man ikke lavede forbud mod asbest, men at man i stedet for gik i lag med at hive lofter, og hvad ved jeg, ned, hvor asbesten, når den først var blevet anbragt deroppe, var aldeles uskadelig.

Jeg vil godt sige, at det var regeringen, der ikke ønskede at gribe ind i den sag. Det var tåbeligt, at der blev anvendt 5 mia. kr. til renovering af i øvrigt sikre lofter. Man skulle have indført forbud mod overhovedet at anvende asbest i produktionen.

De Radikale afviser forslaget, fordi initiativerne er i gang. Ja, det er jo sådan lidt, som man vurderer ordene. Jeg opfattede i og for sig ikke, at ministeren afviste forslaget. Jeg opfattede faktisk, at ministeren rakte en hånd frem og godt ville gå i gang med i hvert fald en væsentlig del af de problemer, vi har her. Men nu skal jeg ikke skose hr. Larsen-Ledet, for han har faktisk overtaget ordførerskabet fra en anden.

[Dorte Bennedsen]

Hr. Glønborg spørger, hvad der egentlig er kriteriet for, at et stof bliver, jeg tror, han brugte udtrykket udvalgt, så der skal advares imod det. Det skal jeg ikke gå i detaljer med her, men IARC har jo en helt klar procedure, som det også delvis fremgår af bemærkningerne til forslaget, for, hvornår stofferne skal i den ene eller den anden eller den tredje gruppe. Jeg kan ikke se, at Danmark skulle have nogen som helst grund til at gå imod den opdeling og inddeling, IARC har foretaget.

Men som sagt: Jeg vil godt sige tak for de, synes jeg, positive holdninger fra ministerens side. Jeg vil godt have svar på, om ministeren ikke kunne tænke sig – i betragtning af, at det som sagt er tredje gang, sagen rejses, og at vi har modificeret vores forslag, vi har taget de stoffer, som i dag bruges i Danmark, i forhold til, hvad vi gjorde ved det første forslag i 1986 – at sætte lidt mere fut i sagen, også med hensyn til de stoffer, der kun er i overvejelsesfasen for øjeblikket.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Jeg skal med det samme sige til fru Dorte Bennedsen, at det er ganske rigtigt, at tingene har været længe undervejs. Alligevel er der sket noget på området, vil jeg sige.

Så skal jeg prøve, om jeg lidt mere overordnet kan sige noget om, hvad der egentlig sker, og så forsøge mig én gang til. Somme tider har man virkelig brug for en tavle herinde. Det tror jeg kunne lette nogle af tingene, i hvert fald her.

Nu snakker jeg først om de 16 stoffer, nemlig dem, der bruges mere end 1 kg af her i Danmark. Jeg skal komme tilbage til enkeltbetragtningerne til hr. Gade.

Af de 16 stoffer på over 1 kg forhandles de 8 allerede i EF. De 6 er de farligste og de 2 lidt mindre farlige. Alle er farlige. Vedrørende de 4 af de 8, der er tilbage af de 16 stoffer, jeg snakker om, har Miljøstyrelsen besluttet at fremsende forslag om mærkning og overvejer 4 til. Så er vi nået op på 16.

Jeg er ikke helt klar over, hvorfor man ikke er færdig med overvejelserne om de sidste 4 stoffer. Det skal jeg se på, men det kræver en lang række tekniske undersøgelser. Det er ikke noget, hvor man bare kan sige: Nu fremsender vi det. Det kræver alverden af dokumentation og alt muligt andet, der skal med, så det er ikke én A4-side, man kan nøjes med, når man sender sådan et forslag frem. Det er mere indviklet.

Det, der er under overvejelse, er de 16 stoffer, der anvendes mest af her i landet. Det er sådan set kun 4. Resten er besluttet. De 8 er allerede til forhandling, og de 4 vil blive fremsendt.

Så kan man sige – det er til fru Dorte Bennedsen – at vi kunne starte med at bruge sikkerhedsklausulen på de farligste stoffer, og det er selvfølgelig rigtigt. Spørgsmålet er, om man skal bruge sikkerhedsklausulen på de stoffer, der forhandles, hvis vi i øvrigt har et berettiget håb om, at man er ved at være færdig.

Det er de oplysninger, jeg har, men det er klart, at vi vil checke dem, for noget af det har trukket i langdrag. Det er min fornemmelse, at de har høj prioritet i EF-arbejdet, og det er min begrundelse for, at jeg ikke synes, man skal anvende sikkerhedsklausulen, når det drejer sig om dem, der er undervejs, altså de 8. Så kan man selvfølgelig diskutere, om vi skal gøre det for de stoffer, vi nu vil fremsende, og dem, vi overvejer at fremsende. Det er rigtigt, det kunne man gøre.

Det er en diskussion, jeg synes, vi skal tage i udvalget, hvor jeg godt vil diskutere nærmere, hvordan jeg på basis af det halve års erfaring, jeg har med EF-miljøministrene, vurderer virkningerne af det, vi foretager her i landet.

Det vil jeg gerne have lov til, inden vi træffer endelig beslutning om det, at diskutere i udvalget. Jeg har, synes jeg selv, efterhånden fået nogle erfaringer. Det skal jeg vende tilbage til.

Det er rigtigt, at når jeg delte det på den måde, jeg gjorde, så var det, fordi jeg ikke ville bruge sikkerhedsklausulen på de stoffer, vi ville fremsende. Men det kan vi diskutere og se, hvad det kan føre til.

Og det fører mig over til de sidste 18 stoffer, altså dem, der anvendes mindst af her i landet, for de 17's vedkommende under ½ kg, for det enes vedkommende under 1 kg. Er mængden det eneste kriterium? Nej, selvfølgelig er mængden ikke det eneste kriterium. Derfor ville jeg gerne have haft lejlighed til at dykke lidt mere ned i det, og det er noget af det, jeg synes vi kan gøre i forbindelse med enten statusnotatet eller udvalgsarbejdet i al almindelighed.

Men mængden – det er til hr. Gade – er alligevel ganske afgørende, når vi diskuterer miljøspørgsmål. Vi havde ingen problemer med nitrat, dengang vi ikke anvendte så meget handelsgødning her i landet, for at tage et eksempel. Det er altså mængden, der afgør det. Vi

[Miljøministeren]

havde heller ikke så store miljøproblemer i verden, hvis ikke vi var klar over, at vi ville blive 20 mia. mennesker. Hvis vi kunne nøjes med 1 mia., kunne vi nok klare os, for så kunne vi jo bare gøre det, de gjorde i gamle dage: flytte fra et sted til et andet, og så regenererede stederne i løbet af nogle hundrede år, når man var flyttet fra dem.

Jeg er nødt til at sige, at der er mængdebetragtninger inde i billedet, så snart vi diskuterer miljøspørgsmål. Om man berettiget kan anvende dem her, skal jeg ikke kunne sige fuldstændig færdigt.

Det er klart, at det ikke kan være den eneste betragtning, man anvender. Men jeg synes dog godt, man kan tillade sig at anvende betragtningen her i landet, når vi skal lave en eller anden form for prioritering. I hvert fald føler jeg mig forpligtet til at foretage en eller anden form for prioritering og at lægge den så ærligt og åbent frem, jeg kan, for udvalget.

Så vil jeg godt sige til hr. Gade, at opløsningsmiddelsagen ikke er en parallel, for i den havde vi jo brugt sikkerhedsklausulen. Så fik vi det tekniske tilpasningsdirektiv, som jeg skal vende tilbage til. Derfor var opløsningssagen en provokation i retning af, om vi skulle bryde et direktiv eller ej. Det ser vi forskelligt på.

Jeg kan ikke se, at det er myndigheders fornemste opgave at være lovbrudere. Jeg synes også, det er betænkeligt, hvad der foregår i Hanstholm, hvor man ikke retter sig efter loven. Jeg synes ikke, at parlamentarikere eller regeringer eller kommunalbestyrelser skal være de første, der ikke retter sig efter loven, selv om de provokerer ved det. Det har man jo også gjort i Frøstruplejsagen, som jeg i øvrigt ikke skal diskutere nu og helst ikke vil gå ind i.

Det er sådan set min begrundelse for min afgørelse i forbindelse med opløsningsmiddelsagen. Der var jo ikke noget at anvende, det var banalt lovbrud. Derfor er det altså ikke en parallel til dette. Det vil jeg gerne helt sagligt sige. Her er det et legalt middel, vi anvender, sikkerhedsklausulen.

Så skal jeg spørge: Hvad virker så? Vil det provokere de øvrige EF-lande eller Kommissionen?

Jeg er fuldstændig overbevist om, at det ikke havde været en hensigtsmæssig provokation ikke at overholde et banalt direktiv. Det gør Italien temmelig tit. Det får de en dom for, og den

skal de så rette sig efter. Det gør de i et vist omfang.

Det synes jeg altså ikke er en hensigtsmæssig provokation, fordi vi ikke får en diskussion om indholdet. Hvis vi kan få en diskussion om indholdet, er det noget andet. I opløsningsmiddelsagen ville vi ikke have fået en diskussion om indholdet. Til hr. Gade vil jeg også sige: Når jeg ligger vægt på det, er det, fordi jeg oplever i EF, at vi har betydning på miljøområdet. Vi kan godt få påvirket EF-miljøministrene, men vi kan kun gøre det, hvis vi arbejder kvalificeret, hvis det, vi gør, er ordentligt. Det føler jeg ikke at almindeligt direktivbrud er.

Fru Dorte Bennedsen sagde, at jeg var skeptisk over for den måde, afgørelserne blev truffet på. Ja, det tør siges. Jeg synes ikke, det er tilfredsstillende. Jeg må bare konstatere, at den daværende regering – jeg skal ikke komme ind på, hvem den var – i 1979 tilsluttede sig den form for procedure. Hvis vi skal ændre på den, skal vi gå den vej, der hedder, at vi må lave en ny procedure at håndtere de her ting efter.

Den danske regering har altså i 1979 – og det kan godt være, at vi ikke havde så meget erfaring, som vi har i dag, og at vi ville have gjort det anderledes i dag – tilsluttet sig den procedure. Derfor synes jeg, vi må diskutere, om vi skal lave den om. Det er klart, at vi f.eks. i forbindelse med genererne siger, at vi ikke skal have en afgørelse ved en komitéprocedure. Vi vil have en så rådsvenlig procedure som muligt. Men vi kan jo risikere at blive stemt ned på det. Det må jeg ærligt sige.

Det er klart, at når vi har drøftet spørgsmålet om den vejledende liste, skal jeg nok orientere Miljø- og Planlægningsudvalget om resultatet, og i forbindelse med det arbejde, vi nu – går jeg ud fra – i fællesskab kan igangsætte, vil jeg selvfølgelig prøve at fremskaffe nogle af de oplysninger, jeg her i dag har nævnt, og som fru Dorte Bennedsen ikke havde, f.eks. om antallet af kilo, med henblik på, at vi får en afvejning af, om det er fornuftigt at sætte ind på de stoffer, vi ikke anvender så meget af her i landet, eller om vi skal bruge ressourcerne lidt anderledes. Det mener jeg godt vi kan nå frem til en eller anden form for enighed om.

I hvert fald ser jeg meget gerne, at vi får kortlagt, hvordan vi tror virkemidlerne er. Det synes jeg det efterhånden er meget vigtigt at få diskuteret i sammenhæng med EF.

Gade (SF):

Jeg skal love ministeren ikke at komme ind på Hanstholm i denne diskussion. Jeg er klar over, at det er forbeholdt ministeren at tale om Hanstholm.

Jeg vil kun sige til ministerens betragtninger om lovbrud, at når SF i de her mærkningssager går ind for og har sagt det tidligere, at vi mærker på trods, kan man sige, så er det, fordi det skal indgå i en samlet strategi fra regeringens side: Udnyttelse af sikkerhedsklausulen, en offensiv i Ministerrådet, et konstruktivt arbejde for overhovedet at skaffe så mange allierede som muligt for de synspunkter, vi har, og en illustration, altså den protestlinje, der ligger i det, som starter med, at vi bruger sikkerhedsklausulen. Derfor er det ikke helt rigtigt, når ministeren overdriver det, jeg har sagt, på denne måde.

Det bliver faktisk en sammenhængende politik, hvor man i sit grundlag ikke bare tænker nationalt. Det er måske i virkeligheden et af de steder, hvor vi argumenterer lidt forskelligt. Jeg kan ikke forstå, at vi kun skal argumentere nationalt. Når IARC har lavet en opdeling, er den så ikke god nok? Så er det jo det, man skal sige. Er den ikke god nok? Er det ikke rigtigt, at gruppe 1-stofferne er påvist at være kræftfremkaldende for mennesker? Hvorfor skal de så ikke mærkes i hele EF? Det er det, jeg synes er det grundlæggende. Det er det, jeg mener. Derfor mener jeg ikke, der burde være tvivl om, at vi bruger sikkerhedsklausulen i de sager, og også i virkeligheden i gruppe 2.

Jeg er glad for, at ministeren nu åbner lidt op for en diskussion om brug af sikkerhedsklausulen, at vi måske kan få det under udvalgsarbejdet. Sådan forstod jeg betragtningerne.

Så vil jeg sige om EF og behovet for mere samlede drøftelser i Miljøudvalget, i det hele taget i Folketinget, at det er jeg enig i at der er behov for. Jeg er også enig i, at det vil være spændende at få et oplæg fra regeringen, fra ministeren, med en samlet fremstilling af, hvordan vi håndterer sagerne. Jeg tror bare, der skal rimelig meget power bag, for at vi kan få illustreret de problemer, vi står i, at vi har de komitéprocedurer.

Jeg synes, det er helt i orden, at ministeren fortæller, at det er en tidligere regering, der har bundet os op på de her sager. Det er det. Men det handler om, hvorvidt vi kan komme ud af

de bindinger, som gør, at vi tilsyneladende ikke, og at jeg ikke kan få en minister i Danmark til bare at sige, at når de står i IARC's gruppe 1, er det en selvfølge, at vi kan bruge sikkerhedsklausulen, at det argument er stærkt nok i sig selv.

Hvis det ikke er det, så må vi have oplyst i udvalget eller her, at IARC er sådan nogle, hvad må man kalde dem, plattenslagere, som ikke rigtig ved, hvad de gør. Det argument har jeg endnu aldrig mødt. Det er på en eller anden måde dér, synes jeg, det knirker.

Dorte Bennedsen (S):

Jeg vil godt først give min fulde tilslutning til hr. Gades sidste bemærkninger om gruppe 1- og gruppe 2-stofferne på IARC's liste.

Der er to ting, der kalder mig på talerstolen i denne omgang.

Den ene er ministerens betragtninger om mængdemålinger. Jeg vil godt, når ministeren nu skal lave dette statusnotat, bede om, at vi ikke blot får at vide, at så og så mange stoffer bruges der under ½ kg og under 1 kg af, men at vi eventuelt får dem delt op, så vi får at vide: Hvilke af disse stoffer anvendes udelukkende på højtclassificerede forskningslaboratorier? For mit vedkommende er det et af de områder, hvor jeg kunne forestille mig, man kunne sige: Jamen dér behøver vi måske ikke mærkning, hvis det kun anvendes på disse laboratorier, der er vant til at omgås overordentlig farlige ting.

Den opdeling var måske nok så interessant: Hvilke bruges ude i industrien, og hvilke bruges på klassificerede forskningslaboratorier? Det var nok så relevant som mængden af dem.

Det sidste, jeg vil sige, er, som jeg også sagde i mit første indlæg, at jeg vil takke ministeren for, at hun er enig i, at vi skal have en fornyet kortlægning. Men det slog mig, da jeg kom ned fra talerstolen, at det ikke er nok, at ministeren er enig. Vil ministeren tage initiativ til det?

Rent faktisk lå det tidligere i Arbejdstilsynet. Nu er der det problem, at regeringskontorer holder flyttedag mellem ministre i et tempo, så vi andre har svært ved at følge med. Men jeg går ud fra, at Arbejdstilsynet fortsat ligger under arbejdsministeren. Så vil jeg godt spørge, om miljøministeren vil tage initiativ til, at arbejdsministeren får sat en sådan ny kortlægning i gang. For, al respekt for miljøministeren – det er jo dejligt at vide, at hun er enig med Social-

[Dorte Bennedsen]

demokratiet i dette, men det ville også være fint, hvis der kom noget konkret og aktivt ud af enigheden.

Miljøministeren (Lone Dybkjær):

Til det sidste vil jeg sige, at jeg talte på regeringens vegne, og derfor vil jeg finde ud af, hvordan det rent praktisk skal håndteres; men det var et aktivt tilsagn.

I spørgsmålet om disse stoffer synes jeg, det er meget relevant at få at vide, hvor det halve kg anvendes, og om det anvendes på forskningslaboratorier eller ej, og det ved jeg faktisk ikke her og nu, så det kan jeg ikke sige noget om. Jeg har en oversigt over antal kg, men jeg mener ikke, der foreligger en oversigt over, hvor stofferne anvendes, og det synes jeg selvfølgelig er helt relevant. Det er også den diskussion, jeg gerne vil have, for så kan vi måske finde ud af, hvor det er, vi skal sætte ind.

Så vil jeg gerne sige til hr. Gade om strategien: Jeg er enig i, at det afgørende er, at vi får lavet en samlet strategi; det er der behov for. Jeg synes, sagen om opløsningsmidlerne er en meget fin illustration. Vi havde ingen samlet strategi – jeg skal ikke sige noget om, hvem der ikke havde en samlet strategi, men vi havde den i hvert fald ikke efter min opfattelse – og jeg må sige, at det ville have ført til et flop, hvis jeg var kørt videre med den. Sådan vurderer jeg det.

Dermed være ikke sagt, at man ikke som led i en samlet strategi kan gøre noget, men så er det bare den offensive strategi, man skal føre frem, og så må vi diskutere med de mennesker med forskellige synspunkter, man nu har andre steder, dér hvor vi møder andre mennesker, og finde frem til, hvad vi tror virker bedst.

Dernæst vil jeg gerne sige til hr. Gade, at jeg ikke har forsøgt at argumentere nationalt. Af de 8 stoffer, der er nævnt i bilaget, er de 6 undervejs. Så er der sådan set kun to tilbage, og derfor har jeg overhovedet ikke betvivlet, at de hører til i gruppe 1. Jeg har kun stille – næsten stille – sagt, at de 6 altså er undervejs. Skal vi så begynde at trække på sikkerhedsklausulen for dem, eller skal vi ikke? Jeg har så taget de andre 8 stoffer ud og sagt: Jamen er det hensigtsmæssigt at gøre det, er det den rigtige strategi, eller er det ikke? Det synes jeg vi skal tage en åben diskussion om i udvalget. Den er jeg i hvert fald indstillet på at komme til, hvis udvalget ønsker det.

Så er der spørgsmålet om at komme ud af bindingerne i 1979-vedtagelsen. Det var måske lidt drilleri, men jeg vil bare sige, at jeg i hvert fald ikke selv på det tidspunkt var dybt involveret i det. Jeg tror ikke engang, jeg var i Folketinget i 1979, da den beslutning blev taget. Jeg vil bare nøgternt sige, at vi må se at finde en vej ud. Det er klart, at siden 1986 har sagerne stillet sig lidt anderledes, fordi vi har fået miljøgarantien, altså 100 A, stk. 4, osv., og det vil sige, at der måske er nye muligheder.

Det, der hele tiden er problemet, er, at det er meget svært at ændre noget med tilbagevirkende kraft, men på et tidspunkt kan det være, at vi kan finde en vej alligevel, og den er jeg villig til at prøve at drøfte. Jeg synes ikke, jeg i hvert fald umiddelbart kunne finde en vej i forbindelse med opløsningsmiddelsagen, men det er jo ikke ensbetydende med, at vi ikke kan finde én, hvis vi arbejder lidt mere systematisk med det og finder ud af, hvad er det for områder, vi gerne vil sætte ind på.

For mig er de kræftfremkaldende stoffer, opløsningsmidlerne, gode eksempler på områder, hvor Danmark bør sætte ind, og hvor jeg også tror vi kan få effekt. Men jeg tror, vi kan få størst effekt, hvis vi virkelig arbejder kvalificeret med det og er rimelig enige meget bredt om, hvad det er for strategi, vi skal tilrettelægge. Så vil jeg føle, at jeg – i hvert fald så længe det er mig, der varetager den side af sagen – får den største påvirkningsmulighed over for mine kollegaer i EF-Ministerrådet, som er meget lydhøre over for Danmark. Det har jeg jo oplevet at de er, og derfor vil jeg så nødig sætte denne lydhørhed over styr, og det føler jeg man kan komme til, hvis man kører for nationalt, om man vil for nationalt-populistisk, på det.

Lad os tage en diskussion om det, og så vil jeg så bare bede jer: Lige så vel som jeg vil høre på, hvad I siger, vil jeg også håbe på, at I vil prøve at høre på, hvad jeg siger, hvad det er for nogle erfaringer, jeg synes jeg har på nuværende tidspunkt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlson):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Miljø- og Planlægningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

17) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 70:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af ressource- og miljøproblemer ved reklametryksager.

Af Leif Hermann (SF) m.fl.
(Fremsat 24/2 89).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling**Miljøministeren (Lone Dybkjær):**

Jeg skal straks løfte sløret for regeringens holdning til forslaget, og det er, at vi kan støtte det.

Så skal jeg prøve at gå lidt mere ind i de konkrete ting, som SF er inde på. SF peger på fem forhold, som navnlig vanskeliggør genbrug, og her vil jeg sige, at der er en lang række initiativer undervejs.

Det første er brug af forkerte papirkvaliteter, det andet er en uhensigtsmæssig overfladebelægning, det tredje anvendelse af lim, det fjerde miljøbelastende stoffer i trykfarverne og det femte miljøbelastende stoffer i selve papiret.

Til det første, brugen af forkert papirkvalitet, vil jeg sige, at kaolin og andre fyldstoffer faktisk ikke hindrer genanvendelse. F.eks. kan blankt, glittet papir, som får dette udseende ved hjælp af fyldstoffer, genanvendes. Papirtypen er bl.a. interessant som råvare til fremstilling af gråt papir, som jo i øvrigt ikke længere er gråt og dårligt kan skelnes fra andet papir, så når man anvender hvidt papir, anvender man i virkeligheden faktisk meget ofte genbrugspapir. Det ser vi jo også herinde.

Hvad angår det andet, overfladebelægning på tryksager, findes der i dag teknologi, som kan udnytte papir, som er overfladebelagt med f.eks. plast, men danske fabrikker har ikke sådanne anlæg, da mængden af disse papirtyper er meget lille og afsættes til eksport.

Det tredje forhold var lim og andre materialer, og dér er tekniske løsninger udviklet og vil blive brugt i den kommende produktion af gråt papir.

Her vil alle reklametryksager, bortset fra avispapirlignende typer, kunne oparbejdes miljømæssigt forsvarligt. Tilsvarende, men knap så raffineret udstyr er under installering på Genfiber A/S, som oparbejder avispapir og lignende kvaliteter.

Så er der det fjerde, miljøbelastende stoffer i trykfarverne. Der kan være tungmetaltholdige trykfarver i reklametryksager, som er fremstillet i udlandet, og de kan findes i importeret returpapir. Det kan også findes i Danmark, men er inden for de seneste år stort set afviklet. Men der er altså et problem, når det drejer sig om import fra udlandet.

Det femte er miljøbelastende stoffer i selve papiret. Papir kan have et svagt klorindhold, hvilket er endnu en god grund til at satse på genbrug og fremstilling af gråt papir, da dette ikke forudsætter brug af klor. Diskussionen om klorfrit papir skyldes i øvrigt noget andet, nemlig udledningen af klorforbindelser fra celluloseproduktion, og det er et stort problem i Sverige, som har en betydelig celluloseproduktion, men den eksisterende lille danske produktion har ikke problemet.

Overgangen til klorfrit papir bør naturligvis støttes ud fra – og nu kommer jeg til relationen til det tidligere – en global forureningsbetragtning, således som det sker bl.a. ved introduktionen af gråt papir.

Som jeg startede med at sige, kan vi altså tilslutte os forslaget, og jeg synes, vi kan drøfte det videre forløb nærmere i udvalget, også i forbindelse med eventuelle initiativer i forbindelse med "Renere teknologi"-programmer. Jeg håber, vi dermed kan få lidt mere styr på dette område, end der hidtil har været.

Trøjborg (S):

Også Socialdemokratiet kan støtte SF's beslutningsforslag. Det, som vi så mangler, og som jeg skal komme tilbage til lidt senere, er at få en begrænsning af mængderne. Vi lever i et samfund, der overemballerer, og vi lever i et samfund, der overreklamerer. Derfor er det vigtigt, at vi ser på, hvilke midler vi kan tage i anvendelse for at få nedbragt mængderne. Men SF's forslag er udmærket, det kan vi støtte.